

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Skjærtorsdag – 1. april 2021

Preiketekst: Luk 22,14-23

Lesetekst I: Jer 31,31-34

Lesetekst II: Hebr 10,19-25

Vårt påskelam er slaktet

I boka «Med Kristus på jødernes gate» beskriver den jødekristne presten Richard Wurmbrand møtet med en rabbiner. Han har bedt om en samtale med rabbineren fordi en av synagogens medlemmer har kommet til tro på Jesus og ønsker å bli døpt, noe rabbineren har vanskelig for å akseptere. En interessant apologetisk samtale utspiller seg mellom de to lærde, men like interessant er bildet på veggen hos rabbineren: Leonardo de Vincis kjente maleri, Nattverden.

Hvorfor nettopp dette bildet? På Wurmbrands spørsmål svarer rabbineren sjenert: *Jeg beundrer Jesus fordi han var en stor jøde .... Jeg er til og med av den mening at Jesus bør føres tilbake til den jødiske fedrearven. Hvis Jesus var blitt spurt om hvilken religion han tilhørte, ville han ha svart: Den mosaiske. Jesus var jøde, ikke kristen ...*

Det jødiske påskemåltid

Jesu siste måltid med sine disipler er kanskje det tydeligste og sterkeste vitnesbyrd om at Jesus ikke kom for å stifte en ny religion eller bryte med den jødiske tradisjon. Påskemåltidet er en av de viktigste jødiske identitetsmarkører der historien om folkets tilblivelse og deres viktigste historiske begivenheter gjenfortelles og gjenoppleves. Utdrielsen fra slaveriet i Egypt og forløsningen fra undertrykkelse er mer enn en historisk hendelse. Det er folkets og den enkelte jødes liv som skildres. «Vi var med», sier de, når fortellingen hvert år leses. Vandringen mot, og drømmen om løftets land, er et bærende håp og en levende tro i den jødiske virkelighet.

Misjna (den muntlige Torah) og Tosefta (forklaringene og tradisjonene), gir oss til dels detaljerte regler for påskemåltidets orden (seder). Det er grunn til å tro at dette i stor grad samsvarer med den tradisjon Jesus og hans disipler også var en del av. Måltidet konsentrerer seg rundt fire beger vin, som hver innleder sin del av måltidet. Det er uklart om det fjerde begeret er et rabbinsk «tillegg», som motreaksjon til at de første jesusstroende jødene nytolket påskemåltidet som en markering, feiring og delaktighet i Jesu død og oppstandelse. I tillegg til vinen, hører også påskelammet, det usyrede brødet og de bitre urtene med.

Når Jesus bryter det usyrede brødet, dypper det i haroset-sausen eller «deigen», spiser det sammen med bitre urter, og løfter livets, frihetens og velsignelsens beger, gjør han det som

enhver jødisk familie er pålagt. Han er ikke kommet for å oppheve det gamle, men for å oppfylle det som er lovet (Mat 5,17).

Påskemåltidet og nattverden

I den rabbiniske tradisjon er det mange fortellinger og anekdoter knyttet til påskemåltidets liturgi. I samtalen rundt bordet på Sionshøyden i Jerusalem får måltidet en ny forklaring og betydning. Brødet og vinen, frihetens og forløsningens elementer, handler ikke bare om påkslammet som er blitt slaktet, men om soningslammet som snart skal dø og utøse sitt blod slik at syndene blir tilgitt, slik også døperen vitner: *Se, Guds lam, som bærer bort verdens synd* (Joh 1,29). Det innebærer en ny pakt og ny gudsrelasjon, slik blant annet Jeremia beskriver det i brevet til de bortførte til Babylon (leseteksten).

Det kan være verd å merke seg at Misjna selv refererer til offerdyret og påskelammet som «kroppen» (hebraisk: gup). Det handler altså om noe langt mer enn fellesskapet rundt et måltid (agape). Det er offeret til minne om den store forløsning som er påskemåltidets sentrum.

Ved det første beger vin, helliges og velsignes høytiden og måltidet, slik også sabbaten innledes. Det andre beger vin innleder selve fortellingen (haggadaen) om frihet og forløsning som familien og folket er samlet rundt. Det skal være en evig påminnelse om Guds gjerning i og med folket. Som svar på dette, fremsier også folket sin takk (Sal 113-114).

Teksten vår forteller om to beger vin: Jesus ber disiplene drikke vinen, knyttet til takksigelsen (v.17). Det er imidlertid begeret etter måltidet som knytter påskemåltidet direkte til nattverden, og drikkes etter at måltidet med sine symbolske retter er spist og brødet brutt. (v.20). Skal vi følge den rabbiniske tradisjonen vil dette si det tredje beger vin, velsignelsens beger. Brødet og vinen knyttes til Jesu kropp og Jesu blod, der Jesus er offerlammet. Paulus oppsummerer dette med å si: *For vårt påskelam er slaktet. Det er Kristus!* (1. Kor 5,7)

Deretter følger lovsangen, «det store Hallel», Salme 113-118, som i stor grad beskriver folkets takk og lovprisning for Herrens godhet og nåde, men som også kan leses som Jesu egen bønn til sin Far, med takk for den påske som nå står for døren med soning og nytt liv, jfr. Sal 118,17 ff.

Det ufullendte måltid

Matteus og Markus har en litt annen beskrivelse enn Lukas av måltidets avslutning. Ifølge dem dro Jesus ut mot Oljeberget, til Getsemane, rett etter at lovsangen var sunget. Jesus sier samtidig at han ikke skal drikke av vintreets frukt før den dagen han drikker den ny i Guds rike. Hvis vi følger den rabbiniske tradisjon, betyr det at Jesus ikke fullførte påskemåltidet på Sionshøyden i Jerusalem. Det fjerde beger vin, håpets beger, blir stående urørt.

I stedet møter Jesus oss på en annen høyde dagen etter. På korset ber Jesus om å få drikke, for at Skriften skulle bli oppfylt. Det er når han har fått vineddiken, gitt ham ved en svamp på en isopstilk – den samme plantestilken som strøk blodet på trestolpene til israelittenes hus i Egypt – at Jesus roper ut: *Det er fullbrakt!*» (Joh 19,28-30). Slik er påskemåltidet blitt både et minnemåltid og et frelsesmåltid, der vi kan si med jødene: Vi var med da det skjedde! Vi har del i hans død, og derfor også i hans oppstandelse til nytt liv.

Gamaliels påminnelse

Rabbi Gamaliel, en av Jesu samtidige og Paulus sin lærer, har ifølge Misjna sagt følgende om påskefeiringen (Pesachim 10:5):

I hver generasjon må en mann anse seg for selv å ha gått ut av Egypt. For det står skrevet: Den dagen skal du fortelle sønnen din: Dette er til minne om det Herren gjorde for meg da jeg dro ut av Egypt (2 Mos 13,8). Derfor er vi forpliktet til å takke, prise, forherlige, ære, opphøye, love og velsigne ham som utvirket alle disse undrene for våre fedre og for oss. Han brakte oss fra fangenskap til frihet, fra sorg til glede, fra sørgetid til fest, fra mørke til stort lys og fra slaveri til frelse. Så la oss fremsi for ham vårt «Halleluja!»

For videre lesning:

Dr. Brant Pintre: *Dette er mitt legeme! Eukaristiens jødiske røtter*, St. Olav forlag 2019, bearbejdet artikkel i *SEGL*, katolsk årsskrift for religion og samfunn 2020

<https://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/menigheter/hoytider/paske>

Rolf Gunnar Heitmann

Seniorrådgiver, Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no